

gen juist door
waren en blé-
gelaten werd,
lijk was, zoo-

van Moppel,
net haar zig-
t) schrijft in
angelegenheid.
ls gewoonlijk,
rden. Dat hij
en verzwijgt
daar gewend
er nog niet
zouden deze
broeders.....)
emen in een
Het had zoo
kend kunnen
n maken wat
dat er afwij-
en belijdenis),
kunnen lezen,
invaarden, en
handelen wil,
hij van ons
gen. Het ont-
is, meenen
n de zijne.

aan het Cen-
l de Partij te
elpen als ze
elpen. Wij
met ons wilde
de wilde ma-
erderheid met
en einde aan
er geen ernst
et geen ernst
ta, Grosheide,
maakte geen
ynodocratische
aarmee is het
de christelijke
ekers, de Vel-
kerkenooten,
maakt, en nu
n aan te trek-
is aantrekken.
fische crisis".

n. Wij hebben
gen er daarom
at ze bij den
nu pas weer
kerkerand van
A. Bos op be-
volle rechten
je van gerozen
iet andere van
lder" (zie ver-
achtigheid een
zullen er hier
andere rubriek
e beschouwing
niet vooruit-
en betrokkene,
niet begrijpen,
t, dat het blad
ogen blik
kerkerand wist
Dreitsche (en
luiting aan een
roken van het
n noodweg. De
hem aangewe-
zijn eerste bro-
over wat
ladderbos: geen
thouden, maar
naar zoo laten
we formule in
hebben uitge-
porten en
en, en die daar-
a, de menschen,
t ze welgerden
iten loopen. De
e zijn brochure
e „koninklijke
ren niet alleen
e, maar ook de
het dan maar
t er ook maar
s bij de room-
sij „Ons leven
kerkaltair kan
Ons lieve Heer

ontsnappen wil-
it den weg des
w God. Als de
en „noodweg",
k l i j k e weg,
met zijn Israël
waar de Heere
ht-stellend met
zijn volk is dan

veilig, omdat het zijn BEVÉL kreeg, het pad, dat Hij wees, op te gaan. De noodweg wordt op DIE manier een pad van schijnend licht. Maar elk paadje, waarop men het openbare recht des Heeren verloochent, is geen noodweg, maar een zondeweg. Een nood-uitgang, b.v. voor gevallen van uitbrekende brand, is een geoorlofd gang, een geboden gang; het is de koninklijke-weg-voor-noodgevallen. Maar een weg van openbare zonde en van maskeering van de rechten van den eenigen Wetgever is geen weg; en de aanprijzing daarvan beteekent een o p b r e k e n v a n d e n w e g, waarlangs God met zijn volk wil trekken.

En nu komt daar die kerkeraad van Assen niet met den koninklijken weg, ook niet met een noodweggetje, doch met een modderpad. „Misverstand" in het spel! welja, en dan hebben we al die zware stukken kunnen lezen over revolutie, en over goddelijke waarheden, en over de onverbrekelijkheid van synodale besluiten, en over het feit, dat elke kerkeraad, dus ook die van Assen, synodocratisch, heeft besloten wat de synode besloot, m.a.w. heeft besloten weg te zenden, en weg te houden die zij wegzond. Nu gaat die kerkeraad publiek ds Bos inviteren, om verraad te plegen aan zijn broeders, en de eenheid met hen te verloochenen.

Wij zullen gauw weten, wat ds Bos dezen smaders van zijn en onzen naam te antwoorden heeft. Toen ik het nieuwe kerkgebouw van de Gereformeerde Kerk van Assen in oogenschouw mocht nemen, was het ds B. A. Bos, die mijn aandacht vestigde op de lijst van predikanten, die de kerk van Assen hadden gediend. Ook ds Scheele stond erbij; achter zijn naam stond: synodaal geworden. Thans inviteert ds Scheele ds Bos den gereformeerden kerkeraad van Assen te nopen, hetzelfde achter zijn naam te zetten. Wij hebben geen enkele reden, om, zoolang het tegenwoordig niet blijkt, te onderstellen, dat ds B. A. Bos niet haastig aan dezen ds Scheele en de zijnen zal berichten: dat hij er niet aan denkt, zijn brochure te „vermoorden".

Grondslag en doel

van de Chr. School, III

We zouden nu de vraag onder de oogen zien: „Wat is eigenlijk Christelijk onderwijs?" Om hierop een goed antwoord te geven, zullen we eerst moeten nagaan welk doel we bij onzen schoolarbeid dienen na te streven. In het juist verschenen leerboek der opvoedkunde voor Christelijke Kweekscholen, dat den titel draagt: „Vorming der Persoonlijkheid", door S. Visser, wordt op pag. 15 deze doelstelling aldus gedefinieerd: „Het nemen van geschikte maatregelen om het kind te vormen tot een persoonlijkheid, in wie de godsvrucht heerst, die degelijke kennis bezit en zich kenmerkt door echte beschaving".

Nu is het maar de vraag wat men onder een persoonlijkheid verstaat.

Prof. Waterink zegt, dat het zeer moeilijk is het begrip persoonlijkheid juist te omschrijven. In het algemeen kan naar zijn meening gezegd worden, dat de persoonlijkheid is de zich een eenheid wetende individualiteit, die zich bewust is van de oorzakelijke en doelstellende verbanden in zijn leven, voorzover deze voor hem kenbaar zijn.

Rombouts drukt zich uit als volgt: „Zoodra we het ideale begrip der persoonlijkheid aanraken, staan we voor „een warm omstreken probleem". Persoonlijkheid onderstelt geestelijke kracht en geestelijke volheid. Daarom gebruiken we het woord persoonlijkheid, waar we een krachtig, een rijk ontwikkeld geestesleven vinden: bij een Caesar, een Augustus, een Goethe, een Napoleon, een Bismarck. Een tweede kenmerk van 't begrip persoonlijkheid is de zelfstandigheid. Het is de persoonlijkheid eigen zich niet te laten knechten, maar te heerschen, zich niet door vreemde machten te laten voortstuwen, maar uit innerlijke kracht zijn leven te reguleeren. Persoonlijkheid houdt dus in: geestelijke vrijheid en geestelijke heerschappij".

Tot zoover Rombouts in zijn „Historische Paedagogiek".

Als ik het goed zie, wil men dus met het vormen van een persoonlijkheid bereiken de vervolmaking van het kind. Wat in kiem aanwezig is, moet tot verdere ontwikkeling en uitbloei komen. Dat dit althans de bedoeling is van den heer Visser blijkt wel uit wat hij verder opmerkt: „Om zulk een persoonlijkheid te vormen, zal het noodig zijn het godsdiensstijg-zedelijk bewustzijn van het kind te versterken, zijn intellectuele gaven te ontwikkelen en het zin voor „al wat lieflijk is en welluidt" bij te brengen. Hoe dit te rijmen is met het antwoord op vraag 7 van onzen Catechismus, waar immers gesproken wordt van onze natuur, die alzoo verdorven geworden is, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden, is mij voornog niet duidelijk.

Oók de rest van de definitie, die de heer V. geeft, roept allerlei vragen op. Hij spreekt immers over godsvrucht, die heerschen moet in den tot persoonlijkheid uitgegroeiden mensch.

Wat bedoelt hij daarmee? Godsvrucht? Daarvan spreekt bijna iedereen tegenwoordig. Maar welken inhoud heeft dat begrip? En moet het gods-

Men kent dit geluid. Maar dat het tot zoo iets als dezen openbaren voorslag komen kón, wel, dat is het beste bewijs voor het bestaan van een ethische crisis. Wij mogen niet gelooven, dat ds B. A. Bos zich zal laten aanleunen, wat toch wel eens uit Oosterbeekse kringen gelanceerd is, dat de Gereformeerde Kerken van Nederland een „Schilder-groep" zijn; ik neem aan, dat hij zulk spreken verfoeit, ongeacht, wie zich er aan bezondigen zou. Maar we hebben het ditmaal dan ook niet over ds B. A. Bos, wiens reactie wij rustig afwachten, maar over het synodocratische gezelschap in Assen. Het moge weten, dat het ons „geholpen" heeft: juist in de week, waarin wij de felste windstooten verwachtten tegen het Amersfoortsche congres, heeft het gebaar van dezen kerkeraad ons het beste bewijs geleverd, dat de boel stuk is; dat om recht niet meer gemaakt wordt; dat men den één binnenlokken wil, den ander eruit wil laten; dat onze synode in Groningen precies den spijker op den kop geslagen heeft, toen zij aanwees, dat men van synodocratische zijde officieel wel zei: laat ons praten door DEPUTATEN, maar tegelijkertijd probeerde, plaatselijk al vast de kerken los te maken van haar ambtsdragers. Juist zulk gedoe breekt alle goede relaties stuk. In 't jaar, waarin dr J. Ridderbos aftreedt is de uitdrijvings-actie, ondernomen door dr H. H. Kuiper, doodgeloopen in een ethisch monstrum van enorme afmeting. En wij geven — ook ds Vellenga moge het zich als antwoord op zijn schampere opmerkingen voor gezegd houden — de verzekering, dat alle samenwerking wordt stuk gemaakt, niet door besluiten, die men eerlijk meent (dan kan men nog steeds „op punten" elkaar ontmoeten) doch door het spel van rechteloosheid en willekeur.

De tijd zal leeren, dat wie 't hoofd koel houdt, en (bejegening!) normen ook als normen behandelt, weer wordt vergaderd. De anderen verstrooien wel zich zelf, al roepen ze ook duizendmaal: blijft één.

K. S.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

dienstig-zedelijk bewustzijn bij het kind versterkt worden? Ik dacht, dat het wederom geboren moest worden of veronderstelt de heer V. naar den aard der liefde, dat deze reeds heeft plaats gehad?

Maar genoeg hierover: de definitie, waarmee de heer V. het opvoedingsdoel omschrijft, lijkt me onaanvaardbaar. We moeten en mogen m.i. niet streven naar het vormen van persoonlijkheden, die uit innerlijke krachten hun leven reguleeren. We moeten van onze kinderen niet maken heerschers, maar gehoorzame volgelingen van Jezus Christus. Ze moeten niet heerschen, maar dienen en wel dien eenen Meester, die hun Verbondsgod is en in wiens naam zij zijn gedoopt.

Veel beter lijkt me de definitie, die Bavinck geeft in zijn „Paedagogische Beginzelen": „Menschen Gods te vormen, tot alle goed werk volmaaktelijk toegelust!"

Zeer juist wordt m.i. het opvoedingsdoel van onze scholen omschreven in het antwoord op vraag 6 van den Heidelbergse Catechismus: „opdat hij God, zijn Schepper recht kennen, Hem van harte liefhebben en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen".

We moeten „geen warm omstreken problemen" in onze doelstellingen opnemen. Dan weten we straks niet eens meer, wat wij nastreven bij ons onderwijs. Het opvoedingsdoel dient ons helder en klaar voor oogen te staan. Dan is het nog altijd moeilijk genoeg om het eenigszins te verwerkelijken in onzen schoolarbeid.

K. v. H.

ZENDING EN EVANGELISATIE

DI LOEAR NEGERI I

3 April 1948 schreef de redacteur van „De Reformatie" inzake het gebruik van den term „buitenlandse kerken" in de conclusies van de bekende Kwitang-Conferentie:

De ééne aanvaarde term „buitenlandsch" beteekent een dolkstoot in den rug van Schouten-Bruins Slot. Maar 't schijnt, dat je niet in de gaten loopt, als je maar een versje zingt. Waarom schrijft de Heer Schouten nu niet eens een ferm artikel in „Nederlandsche Gedachten" tegen de synode van Eindhoven, en de zendingsmenschen plus deputaten?

Voor zoover ik weet, wacht deze laatste wensch nog steeds op zijn vervulling. „Nederlandsche Gedachten" van 11 Dec. 1948 bevat wel een artikel van prof. dr S. U. Zuidema over: „De politieke belijdenis in de uitspraken van de Synode der Geref. Kerken te Eindhoven". In dit artikel wordt onder meer het volgende gezegd:

In dit voorlopig accoord nu wordt inderdaad van de Nederl. Kerken als van buitenlandse kerken gesproken. Meer dan éénmaal.

Reeds in hun rapport hebben de Deputaten zelf de

vinger bij deze wonde gelegd, en opgemerkt dat hier een misverstand in het spel is. N.l. een misverstand in de vertaling. In het oorspronkelijke, in het Maleis opgestelde voorlopig accoord, komt de uitdrukking voor: „di loear negeri". Had men deze uitdrukking letterlijk vertaald, zo zou zij geluid hebben: „van buiten", en was er sprake geweest van „kerken van buiten". Deze term was toentertijd reeds in Indië in zwang gekomen, dank zij de conferentie te Makassar. Ook daar werden de zending drijvende kerken, om ze onder één naam saam te vatten (en Amerikaanse kerken dienen dan ook genoemd te worden!) genoemd: Kerken, die van buiten komen. Nu stak daar geen enkel revolutionair-Republikeins sentiment in. Want de conferentie te Makassar handelde over en in die gebieden, welke aan de Nederlandse soevereiniteit loyaal waren. De uitdrukking beteekent ook niets meer, dan wanneer wij b.v. spreken over: van buiten de provincie Gelderland! Buiten-Gelderse Kerken!

Al is het zoo, dat prof. Zuidema direct er na opmerkt, dat het Kwitang-accoord op de synode te Eindhoven terzijde gelegd is, lijkt het ons toch wel gewenscht om op het bovenstaande nader in te gaan. Immers, de synode van Eindhoven heeft de Kwitang-conclusies niet terzijde gelegd, maar ze in grondlijnen aanvaard. Nadat met blijdschap geconstateerd was, dat in de conclusies van de samenspreking te Batavia, Mei 1947, tot uiting was gekomen de begeerte van de kerken liggende in het gebied van den javanischen raad van kerken (D.P.G.) om haar zendingroeping zelfstandig te behartigen en verklaard was, dat men volgaarne bereid was door „haar hierin alle nodige en gewenste hulp en medewerking in gehoorzaamheid aan Christus en uit liefde tot de broeders te verlenen", werd besloten deputaten te benoemen om o.a. samen te spreken met de (kerken liggende binnen het gebied van den) javanischen raad van kerken „ZULKS OVEREENKOMSTIG DE VOORGESTELDE GRONDLIJNEN, voorzover die mede door haar zijn aanvaard" (art. 141, syn. Eindh.).

Prof. Zuidema kan wel zeggen, dat de kous sinds Eindhoven nog niet af is. Maar, heeft de synode van Eindhoven de kous soms uitgetornd? In het schrijven aan de D.P.G. zijn o zoo voorzichtig eenige organisatorische puntjes aangeroerd (bijdrage XLIII). Maar Eindhoven heeft in niets critiek laten hooren op het bestaan van het overkoepelende lichaam der D.P.G. en het medewerken der kerken uit Java ten Zuiden daarin. En ook heeft Eindhoven geen critiek laten hooren op de minstens revolutionaire gedachten, die aan heel het Kwitang-rapport ten grondslag liggen. Eindhoven heeft reeds de voet in de kous gestoken.

En daarom is het goed te vragen: is het wáár, dat in het Kwitang-rapport over buitenlandse kerken gesproken wordt? Prof. Zuidema komt met de conferentie van Makassar aandragen. Daar waren kerken uit loyale gebieden, en deze conferentie sprak van „kerken, die van buiten komen". Over die loyaliteit van verschillende inheemse kerken zou nog wel iets te zeggen zijn. We schrikken er tenminste van, als we in het tijdschrift „Indonesië", Nov. 1948, blz. 199, van de hand van dr K. J. Brouwer (Oegstgeest) lezen:

En nu..... heeft het mij sterk getroffen, dat onder de kerkelijke voormannen, ook in Oost-Indonesië, zeer velen, naar het mij voorkomt verwegde de meesten, politiek geheel op de Republiek georiënteerd zijn. In het uiterste noorden, zover mogelijk van Java verwijderd, zei een hunner tegen mij: als ze de Republiek aanaan, hebben wij hier pijn. En op Java zei een ander: ook al zou de Republiek ondergaan, toch heeft die het zaad in ons gestrooid, dat zal blijven leven.

Deze beide woorden zijn typerend voor de geest, die deze mannen bezield.

Is dit loyaliteit?

Het is inderdaad wáár, dat in het rapport van de Commissie voor opleiding van gemeente-voorgangers, op 24 Maart 1947 op de Makassar-conferentie vastgesteld, onder punt 9b gesproken wordt van hulp van kerken buiten Indonesië (di loear Indonesia). Maar, moet niet tevens erbij in rekening gebracht worden, dat dezelfde conferentie óók sprak van het stichten van den vrijen staat Indonesia (Negara Indonesia jang merdeka; in het rapport van de Commissie „Kerk, Volk, Staat", eveneens vastgesteld op 24 Maart 1947). Het zou wel eens zoo kunnen zijn, dat óók op de Makassar-conferentie de Nederlanders als buitenlanders beschouwd werden. Men zie bovenaangehaalde woorden van den ter zake kundigen dr K. J. Brouwer! Doordat prof. Zuidema naar de Makassar-conferentie verwijst, maakt hij zijn stelling, dat di loear negeri = van buiten eer zwakker, dan sterker.

Het zegt natuurlijk nog niet zoo erg veel, dat een in 1947 samengesteld woordenboekje opgeeft:

negeri = land (rijk); staat;

loear Negeri = buitenlandsch.

Maar het geeft toch te denken, dat men op de Kwitang-conferentie, waar heusch geen ondeskundigen op taalgebied waren, di loear negeri precies zoo vertaald is.

Het geeft toch te denken, als dr K. J. Brouwer in genoemd tijdschrift over de Kwitang-conferentie schrijvende, zegt, dat er is „uitgesproken, dat en hoe de buitenlandse (spatiëring van mij, v. d. W.) kerken — en dat zijn dus ook de oudere kerken in Nederland — aan dit werk kunnen mede helpen".

Met kracht dringt de vraag naar voren: staat het